

Nr 450.

Av herr **Pettersson** i Dahl **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 291, med förslag till lag om dyrtidstilllägg under budgetåret 1943/44 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag m. m.

Enligt det system för dyrortstilllägg åt folkpensionärer, som tillämpades till och med utgången av budgetåret 1941/42, utbetalades extra månadsbelopp. Eftersom folkpensionerna äro dyrortsgraderade, ha dessa extra månadsbelopp blivit olika stora inom olika dyrortsgrupper och följaktligen ha även dyrtidstilläggen i realiteten blivit dyrortsgraderade. Bland landsbygdens folk har en stark opposition funnits mot detta system med procentuella dyrtidstilllägg, emedan erfarenheten har visat, att stegringen av levnadskostnaderna, för vilken dyrtidstilläggen skola utgöra compensation, skett tämligen likformigt över hela landet.

Från bondeförbundshåll väcktes vid såväl 1941 som 1942 års riksdagar motioner med yrkande om ett mera rättvist system för bestämmande av dyrtidstilläggen åt folkpensionärerna. Det lyckades inte att vinna gehör för dessa önskemål, men i det förslag till dyrtidstilllägg åt folkpensionärerna för budgetåret 1942/43, som statsrådet och chefen för socialdepartementet framlade för förra årets riksdag, beaktade denne i viss mån den uppfattning, som man från bondeförbundshåll givit uttryck åt. Förslaget, som bifölls av riksdagen, innebar nämligen att dyrtidstilläggen åt folkpensionärerna skulle bestå dels av två extra månadsbelopp och dels av två fixa tillägg på vardera 35 kr. Statsrådet och chefen för socialdepartementet hade således gått landsbygdens önskemål till mötes på halva vägen.

Från bondeförbundshåll vidhöll man emellertid vid detta tillfälle den uppfattningen, att samtliga dyrtidstilllägg borde vara fixa och motion där- om avlämnades. Man ansåg, att den kompromiss, som Kungl. Maj:ts förslag innebar, icke kunde godkännas. Visserligen tillmötesgick denna landsbygdens önskemål i viss grad, men den undanröjde dock icke de orättvisor, som den faktiska dyrortsgraderingen av dyrtidstilläggen givit upphov till.

Det materiel rörande levnadskostnadernas stegring i olika delar av landet, som sedan dess publicerats av socialstyrelsen, ger ytterligare stöd åt den uppfattningen, att dessa kostnader ökat tämligen likformigt över landet i dess helhet under den nu rådande krisen. Överhuvudtaget kan man

iakttaga en allt längre gående utjämning av skillnaden i levnadskostnader mellan olika orter.

I den till årets riksdag framlagda propositionen nr 291 fasthåller statsrådet och chefen för socialdepartementet vid det förra året introducerade systemet med dels procentuella och dels fixa dyrtidstillägg. Med hänsyn till den ökning av levnadskostnaderna, som skett sedan förra årets proposition i frågan avlämnades, föreslår statsrådet för nästa budgetår tre procentuella tillägg i form av extra månadsbelopp samt två fixa tillägg, de senare med vardera 35 kronor i likhet med vad som gällt innevarande budgetår. Visserligen är den ökning av levnadskostnaderna, som ägt rum sedan våren 1942, tämligen ringa, knappt två procent, men med hänsyn till principer, som tillämpats för utbetalningen av dyrtidstillägg på folkpensionerna under krisen, är det femte tillägget befogat. Vi ansluta oss därför på denna punkt till departementschefens förslag.

Däremot anse vi med hänvisning till det resonemang, som här ovan förts, att samtliga dessa tillägg böra vara fixa. Levnadskostnadsstegringen har skett likformigt och dessutom ha statsmakterna genom förra höstens beslut om prisstopp sökt sätta en spärr för ytterligare prisstegringar. Denna politik har i stort sett lyckats och någon nämnvärd förändring av levnadskostnaderna har sedan förra hösten icke ägt rum. Man torde därför vara berättigad att dra den slutsatsen, att inte heller under det kommande budgetåret några större förändringar i den allmänna levnadskostnadsnivån komma att inträffa, och eftersom den tidigare levnadskostnadsstegringen försiggått tämligen likformigt, torde inte heller för det kommande budgetåret några nämnvärda variationer i levnadskostnaderna olika orter emellan komma att uppstå.

Beträffande kommunernas bidrag till dyrtidstilläggen å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag har i år en förändring föreslagits av Kungl. Maj:t. Enligt det förslag, som pensionsstyrelsen framlagt och departementschefen accepterat, skall kommunernas bidrag till de fixa tilläggen bestämmas olika för olika dyrortsgrupper. Detta förslag motiveras därmed, att de nämnda tilläggen i procent av pensionsförmånerna variera avsevärt inom de olika dyrortsgrupperna.

På så sätt komma de kommuner, som tillhöra den lägsta dyrortsgruppen, d. v. s. flertalet landsbygdskommuner, att belastas med högre bidrag än kommunerna inom de båda högre dyrortsgrupperna. Enligt av pensionsstyrelsen upprättade kalkyler skola kommunerna inom ortsgrupp 1 bidraga till varje fixt tillägg med 11,3 procent av andelen i årskostnaderna för den förmån, varå dyrtidstillägget utgår. Motsvarande siffror bli inom ortsgrupp 2 8,9 och inom ortsgrupp 3 8,5 procent. I fråga om de procentuella tilläggen skola kommunernas och landstingens andelar för kalenderåren 1943 och 1944 i de förmåner, å vilka tilläggen beräknas, ökas med

8 ¹/₃ procent för varje procentuellt tillägg, som utbetalas under respektive år. Någon olikhet ifråga om dyrortsgrupperna föreslås alltså inte i detta fall.

Till kostnaderna för samtliga här ifrågakommande dyrtidstillägg skola kommuner inom ortsgrupp 1 bidra med belopp motsvarande 23,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1943 och 1944 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. För kommunerna inom ortsgrupp 2 blir motsvarande procentsats 21,4 och för kommunerna i ortsgrupp 3 21 procent. För landstingens del fastställes denna procentsats till 22,8. Något försök till skillnad mellan olika dyrortsgrupper har här inte gjorts.

Då kommunerna inom den lägsta dyrortsgruppen i regel torde äga vida svagare skatteunderlag än övriga kommuner, förefaller det icke rättvist att lägga en tyngre börda på de förra än på de senare. Vi anse därför riktigast, att fasthålla vid den under första halvåret 1943 tillämpade regeln att kommuner och landsting skola bidra till ifrågavarande dyrtidstillägg med belopp, motsvarande en femtedel, d. v. s. 20 procent, av deras andelar av kostnaderna för under året utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. Med anledning av vad som ovan anförts, få vi därför hemställa, att riksdagen vid antagande av lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1943/44 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag för sin del måtte besluta,

att den, som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension eller invalidunderstöd skall erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna juli—september 1943, oktober—november 1943, december 1943—januari 1944, februari—mars 1944 och april—juni 1944 med 35 kronor,

att den, som åtnjuter barnbidrag skall för budgetåret 1943/44 erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av de nämnda perioderna med följande belopp: beträffande barnbidrag för ett barn med 25 kronor, för två barn med 44 kronor, för tre barn med 62 kronor och 50 öre samt för varje barn däröver ytterligare 12 kronor och 50 öre,

att till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg kommuner och landsting skola bidra med belopp, motsvarande en femtedel av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1943 och 1944 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, samt

att författningen i enlighet härmed måtte erhålla följande lydelse:

F Ö R S L A G

till

LAG

om dyrtidstillägg under budgetåret 1943/44 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den, som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag skall erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna juli—september 1943, oktober—november 1943, december 1943—januari 1944, februari—mars 1944 och april—juni 1944 med följande belopp, nämligen ifråga om

folkpension eller invalidunderstöd	35 kronor	
beträffande barnbidrag för ett barn	25	»
» » » två »	44	»
» » » tre »	62	» 50 öre samt
» » varje barn därutöver ytterligare 12 »	50	» .

Dyrtidstillägg utgår icke å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet, innan avdrag för inkomst jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställts.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Där tillägg förfaller till betalning en gång varje tilläggsperiod och förfallotiden inträffar tidigare än under periodens sista månad, utgår tillägget med oförändrat belopp, även om tilläggspensionen, invalidunderstödet eller barnbidraget minskas eller upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Där tillägg förfaller till betalning flera gånger under samma tilläggsperiod, må tillägget höjas så, att detsamma varje gång kan utbetalas jämnt i tiotal ören. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggspension, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg bidraga kommuner och landsting med belopp, motsvarande en femtedel av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1943 och 1944 utanordnade tilläggspensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Återstående kostnad bestrides av staten.

3 §.

Bestämmelserna i lagarna om folkpensionering och om barnbidrag skola, där ej annat följer av 1 och 2 §§, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

Stockholm den 8 juni 1943.

Anders Pettersson
i Dahl.

Axel Hansson
i Rubbestad.

Victor J. Mattsson.

J. W. Pettersson
i Norregård.

Gillis Olsson.

Nestor Hammarlund.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

Per Persson,
Norrby.

Osc. Werner.

K. E. Hansson,
Skediga.

Sam. B. Norup.
